

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ

ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΑΓ. ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΚΑΝΩΝ Η'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενόμενης, μὴ μεταλλάξῃ, τὴν αἰτίαν ἐκείνην : καὶ ἐὰν ἡ εὐλογος, συγγνώμης τυγχάνῃ. Εἰ δὲ μὴ λέγοι, ἀπορρίπτεται, ὡς ἀτίμος βλάβης γενόμενος πᾶσι λαῶν καὶ ὑπόνοιαν ἡμποιήσας κατὰ τοῦ προτενέγκαντος, ὡς μὴ ὕψιως ἀνενέγκαντος (1).

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν θέλει, ὅτι ὅλοι, καὶ μάλιστα οἱ ἱερωμένοι, νὰ ᾔναι προετοιμασμένοι καὶ ἄξιοι νὰ μεταλλάξουν τὰς θείας μυστήρια, ὅταν γίνεται ἡ προσφορὰ, ἤτοι ἡ ἱερουργία τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου. Εἰ δὲ τινὲς ἀπὸ αὐτῶν δὲν μεταλλάξῃ παρὼν εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, ὥς εἴπῃ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐμετάλαθε (2)· καὶ εἰ μὲν ᾔναι δίκαια καὶ εὐλογος, ὥς λαμβάνῃ συγγνώμην, εἰ δὲ καὶ δὲν θέλῃ νὰ τὴν εἴπῃ, ὥς ἀπορρίπτεται. Ἐπειδὴ καὶ γίνεται αἴτιος βλάβης εἰς τὸν λαόν, μὲν τὸ νὰ διδῇ ἀφορμὴν νὰ ὑποπτευθῇ τὸ πλῆθος, πῶς ὁ ἱερεὺς ἐκεῖνος ὅπου ἐλειτούργησεν εἶναι ἀνάτιμος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησε νὰ κοινωνήσῃ ἀπὸ αὐτόν.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας ἐκ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἁγίας Μεταλήψεως, ὡς ἀταξίαν ἡμποιοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπορρίπτεται ὡς ἀτίμος. Τῆς δ' ἐξ' τῆς ἐν Ἀποκ. θ'. Τῆς γ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οἱ δύο ἐξηγεῖται τῶν ἱερῶν Κανόνων, ὁ Ζωνναρὶς λέγει, καὶ ὁ Βαλαμὶν ἐρμηνεύοντες, τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν κανόνα, συμφώνως λέγουσιν ὅτι, ὅσοι Χριστιανοὶ ἐμφαίνουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἐπιτελεῖται ἡ θεία λειτουργία, καὶ ἀκούουσιν μὲν τὰς θείας Γραφάς, δὲν προσμένουσιν δὲ μέχρι τέλους, μήτε μεταλαμβάνουσιν, αὐτοὶ πρέπει νὰ ἀπορρίπτονται, ὡς ὅπου προξενούσιν ἀταξίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ὁ μὲν Ζωνναρὶς λέγει αὐτολεξεῖ· «πάντας ὁ παρὼν Κανὼν ἀπαιτεῖ, τῆς ἁγίας ἐπιτελουμένης θυσίας, μέχρι τέλους προσκαρατερεῖν τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει.» Καὶ οἱ λαϊκοὶ γὰρ συνεχῶς μεταλαμβάνουσιν τότε ἀπαιτοῦντο. Ὁ δὲ Βαλαμὶν· «Ὁ τοῦ παρόντος κανόνος διορισμὸς δριμύτατός ἐστιν· ἀπορρίπτει γὰρ τοὺς ἐκκλησιαζόμενους καὶ μὴ παραμένοντας ἕως ἐκείνου καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας» (3).

(1) Ἐν ἄλλοις οὐχ εὑρίσκεται, τὸ, ὡς μὴ ὕψιως ἀνενέγκαντος.

(2) Ἀπὸ τῶν παρόντων κανόνων λήγεται ἡ ἐναντιοφάνεια ὅπου γεννᾶται ἀνάμεσα εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον θ'. Ἀποστολικὸν κανόνα καὶ εἰς τὸν Χρυσόστομον καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κανόνας τῶν συνόδων καὶ Πατέρων· διότι ὁ μὲν Ἀποστολικὸς κανὼν ὁ θ'. ἀπορρίπτει νὰ ἀπορρίπτονται ὅσοι ἐμφαίνουσιν οἱ Χριστιανοὶ ὅπου ἐμφαίνουσιν εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ ἀκούουσιν τὰς Γραφάς καὶ μάλιστα δὲν μεταλαμβάνουσιν. Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει νὰ εὐχαριστοῦσιν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ μὴ προσέχωνται μαζί μὲ τοὺς πιστοὺς ἐκεῖνοι, ὅπου δὲν εἶναι ἀπομαρτυροῦντες νὰ μεταλλάξουν. Λέγει γὰρ (ὁμιλ. γ'. πρὸς Ἐπίσκοπον)· «δὲν εἶσαι ἄξιος νὰ μεταλλάξῃς; Ἀκούων οὐδὲ ἄξιος εἶσαι νὰ συμπροσεύχησαι μὲ τοὺς ἀξιότους μεταλαβάνει. Ἀκούεις τὸν Διάκονον ὅπου βοᾷ, ὅσοι εἰσὶν ἐν μετανοίᾳ ἐξέλθετε. Ὅσοι δὲν μεταλαμβάνουσιν, ἐν μετανοίᾳ εἶναι. Τίνες ἔναι ἀκούοντας τὸν Διάκονον νὰ λέγῃ,

«ὅσοι δὲν ἡμπορεῖτε νὰ προσευχηθῆτε, ἐξέλθετε, στέκεσθε ἀλλήλων πρὸς καὶ δὲν ἐξέρχονται καὶ ἐξέρχονται καὶ ἐξέρχονται.» Οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες τῶν συνόδων καὶ τῶν Πατέρων εἰς πολλὰ μέρη ἐρρίζουν ἐκ τοῦ ὅτι τῶν νὰ στέκωνται μαζί μὲ τοὺς πιστοὺς καὶ νὰ συμπροσεύχωνται εἰς τὴν λειτουργίαν πολλοὶ μετανοοῦντες, ὥστε νὰ μὴ μεταλαμβάνουσιν. Τὴν ἐναντιοφάνειαν λοιπὸν ταύτην λύει καὶ συμβιβάζει ὁ ἡ. ὅσους κανόνων, προσεχόμενος τὸν συμπροσεύχόμενον μὲ τοὺς πιστοὺς καὶ μὴ μεταλαμβάνοντα νὰ λέγῃ τὴν αἰτίαν ὅπου ἡμπορεῖται καὶ δὲν μεταλαμβάνει· διότι μὲ τὸν τρόπον τοῦτον καὶ συμπροσεύχεται μέχρι τέλους, καὶ μήτε μεταλαμβάνει, μήτε ἀπορρίπτεται. Ἐνδέχεται γὰρ νὰ τοῦ συνῆλθῃ τι ἀνθρώπινον, δηλονότι ἡ καρδίαν νὰ ἔκλειν, ἢ νὰ ἐξέρχεται, ἢ ἄλλο τι νὰ ἐκπέσῃ.

(3) Συνέχεται τῆς θείας Μεταλήψεως διδασκαλία. ὁ παρὼν κανὼν. Εἰ δὲ καὶ ὁ Βαλαμὶν εἰς τὸν ἡ. Ἀποστολικὸν λέγει ὅτι,

Συμφωνία.

« Συμφώνως με τὸν παρόντα Κανόνα διορίζεται καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, λέγων, ὅτι, ἐκείνοι ὅπου ἐμ-
 « θαίνουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, καὶ ἀκούουσι μὲν τὰς γραφάς, ἀποστρέφονται δὲ
 « (ταῦτόν εἶπεν δι' εὐλαβείαν τάχα καὶ ταπεινοφροσύνης ἀποφεύγουσι, κατὰ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ ἀρίστου ἐρμη-
 « νευτοῦ Ζωναρά) τὴν θεῖαν μετέληψιν, κατὰ ἀτάξιν τινὰς, οὗτοι, λέγω, ἃς ἀφορίζονται. Τὴν συνέχειαν τῆς με-
 « ταλήψεως βεβαίως καὶ ὁ ζ'. τῆς ε'. προστάζων τοὺς χριστιανούς εἰς ὅλην τὴν διακαιήσημον ἐβδομάδα νὰ σχο-
 « λάζουσιν εἰς ψαλμοὺς καὶ ὕμνους, καὶ νὰ κατεργασθῶσι τὰ θεῖα μυστήρια. Ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ τοῦ γ'. κανόνος τοῦ
 « αὐτοῦ Τιμοθέου ἡ συνέχεια τῆς μεταλήψεως συμπραττίνεται. Εἰγὼρ ἐκεῖνος συγχωρεῖ τὸν δαιμονιζόμενον νὰ με-
 « ταλαμβάνῃ, ὅχι ὅμως καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ κατὰ Κυριακὴν μόνον (κἂν ἐν ἄλλοις ἀντιγράφοις γέγραπται, κατὰ
 « καιροὺς μόνον), ἐπιόμενον εἶναι, ὅτι οἱ μὴ δαιμονιζόμενοι συγχωροῦνται νὰ μεταλαμβάνουν ἀκόμη συχνότερον. »
 Τινὲς δὲ θέλουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς Τιμόθεος, κανὼν γ', διορίζει τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν νὰ μὴ
 συνευρισκωνται τὰ ἀνθρώπων ἐκ σμικρόνου, διὰ νὰ μεταλάβουν δηλ. ἐπειδὴ τῷ τότε καιρῷ εἰς αὐτὰς μόνον τὰς
 ἡμέρας, ὡς εἴπομεν, ἐτελέετο ἡ θεία λειτουργία. Βεβαίως δὲ τὴν γνώμην αὐτῶν ταύτην καὶ ὁ θεὸς Ἰουστίνος,
 λέγων ἐν τῇ β' ἀπολόγῳ, ὅτι « τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἡλίου, ἡγοῦν τῇ Κυριακῇ, ἐσυναθροίζοντο πάντες οἱ χριστιανοὶ
 « εἰς τὰς ἐκκλησίας (αἱ ὅπαί τε διὰ τοῦτο καὶ Κυριακὰ ὀνομάζοντο) καὶ μεταλαμβάνον τὰ θεῖα μυστήρια. Ὅτι δὲ
 « καὶ πάντες οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ συχνάζουν εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν, βεβαίως ἀπὸ τὴν ὅσιν ὁ θεὸς Ἀμβρόσιος
 λέγων ὁ 5-ω' « Βλέπομεν πολλοὺς ἀδελφοὺς νὰ συναθροίζονται ἀμελέστερα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ μάλιστα κατὰ
 « τὰς Κυριακάς νὰ μὴ ᾔναι παρόντες εἰς τὰ μυστήρια. » Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς, κατηγοροῦντος μὴ συνεχῶς μεταλαμ-
 « βάνοντας, λέγει περὶ τοῦ μυστικοῦ ἔργου « Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἔργον τοῦτον καθημερινόν, καὶ ἡμεῖς
 « ποιῶμεν αὐτὸν ἐναύσιον. » Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀσίας, μάλιστα κατ' ἐξάρετον, ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἀπαιτεῖ τοῦτο
 ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ἴδε ἐν τῷ προομίῳ εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐμπειρίαν λόγῳ α. καὶ πρὸς Ἑβραί-
 οὺς λόγῳ ιθ'. εἰς τὰς Πρόξεις, καὶ ὁμιλίᾳ, ε. τῆς α. πρὸς Τιμόθεον, καὶ ὁμιλίᾳ ιζ'. τῆς πρὸς Ἑβραίους, καὶ λό-
 γῳ τῇ εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας, ὁμιλίᾳ γ'. πρὸς Ἑβραίους, λόγῳ πρὸς τοὺς ἀπολιμπανόμενους τῶν
 θείων συνάξεων, ὁμιλίᾳ κη'. τῆς α. πρὸς Κορινθίους, λόγῳ εἰς τὸν μακάριον Φιλογόγιον, καὶ λόγῳ περὶ νηστείας.
 Ἐν οἷς ὅρα πόσον ἀγωνίζεται καὶ πόσα ρητορεύει ἡ καλὴ ἐκείνη γλῶσσα, διὰ νὰ παρκινήσῃ τοὺς Χριστιανούς
 νὰ μεταλαμβάνουσιν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἄξιως, καὶ συνεχῶς. Ὅρα δὲ καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιστολῇ
 πρὸς Καισαρίαν Πατρικίαν, καὶ λόγῳ α. περὶ βαπτισματος. (1) Ἀλλὰ καὶ ὅποιος δῶσθι προσοχὴν εἰς τὰς εὐ-
 χὰς ὅλης τῆς θείας λειτουργίας, τάχα δὲν βλέπει φανερά, πῶς ὅλοι αὐταὶ ἀποθιπέουσιν εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνω-
 νουσιν οἱ συναθροισμένοι Χριστιανοὶ εἰς τὴν λειτουργίαν, ὅσοι δηλαδὴ εἶναι ἄξιοι;

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Ἐν τις ἀκοινωνήσῃ, κἂν ἐν οἷῳ συνεύχῃται, αὗτος ἀφορίζεσθω.

Ἑρμηνεία.

Τὸ ὄνομα ἀκοινωνήτης ἔχει τρεῖς σημασίας· διότι, ἢ δηλοῖ τὸν συνεστῶτα μὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ συμ-
 προσυχομένον μὲ τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς, μὴ κοινωνοῦντα δὲ τὰ θεῖα μυστήρια· ἢ δηλοῖ τὸν μήτε κοινωνοῦ-

εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταλαμβάνουν οἱ Χριστιανοὶ καθ' ἑκάστην
 ἰδοῦ ὅπου ἐπισυνάγεται ἀπὸ τὸν παρόντα κανόνα, καὶ ἄλλοι ὁ-
 μολογῶσι πῶς εἶναι ὁρμητέατος, διὰτὶ ἀφορίζει τοὺς φεύγοντας
 καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας. Πῶς γὰρ οἱ οὗτοι Ἀπόστολοι ἤθελαν
 νὰ νομοθετήσῃεν πρόβλημα ἀδύνατον; Ἐπειτα ὁ κανὼν δὲν λέγει
 καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ τοὺς μὴ παραμένοντας τῇ ἀγλῇ μεταλήψαι,
 ὅταν δηλαδὴ τελεῖται ἡ θεία λειτουργία. Τοὺς δὲ περιέηχοντες
 τὸν κανόνα, καὶ λέγοντας ὅτι ἀφορίζει τοὺς μὴ κατεργασθέντας εἰς
 τὴν λειτουργίαν, εἰς αὐτὸ νὰ μεταλάβωσιν οἱ ἄξιοι, ἐπιστομίζει
 Μετρίσιος ὁ Βλαστάρις στοιχείῳ α. κεφ. κβ. λέγων « ἐγὼ νομίζω,
 « ὅτι οἱ παλαιὸι Χριστιανοὶ, καθὼς ἐσπούδαζον νὰ πιστεύωσιν
 « ἐφ' ὃν παρομοίως ἐσπούδαζον καὶ νὰ πολιτευώμεναι ἄρτι. Διὰ
 « τοῦτο καὶ πολλοὶ κατὰ ἑθλῶς ὅπου ἀναφέρονται οἱ θείαι κανό-
 « νες, συνηθίζοντο εἰς τοὺς τότε καιροὺς, αὐτὰ τώρα εἰς τοὺς
 « ἡμετέρους μας καιροὺς εἶναι ἀλλοιότῃ καὶ διαφορετικῇ. Τόσον
 « ἡμεῖς ἐκπέσθημεν ἢ διεστραμμένη καὶ ἀμεταμέλητη ζωὴ ὅπου ζώ-

ομεν, ὥστε οὐδὲ νὰ πιστεύωμεν ἔν αἰσθητὶ φανερῇ ἡ Χριστια-
 νοὶ ἔρθεσαν εἰς τὴν ἀρετὴν, ὅπου νὰ μεταλαμβάνουν συνε-
 χῶς εἰς καθὲ λειτουργίαν ὅπου ἐγίνετο. »

(1) Καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος νομοθετεῖ ἐν
 τῷ κατὰ Χριστὸν δεικαλόγῳ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦν
 καθὲ Κυριακῇ, καὶ καθὲ μεγάλῃ ἑορτῇ (σελ. 1151. τῆς Φιλο-
 καλ.) ὁμοίως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Σιμεὼν λέγει, ὅτι νὰ μὴ ἀφί-
 νουν οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἀπαρτοῦν τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἀλλ' ὅ-
 σον εἶναι δυνατόν καὶ ἐγγιγρωτέρως νὰ μεταλαμβάνουν, καὶ καθὲ
 Κυριακῇ, ἂν ᾔναι πρόπερ, καὶ μάλιστα οἱ γέροντες καὶ ἀσθε-
 νεῖς (κεφ. τζ'). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρμόδιος Ὁμολογία (σελ. 111)
 λέγει, ὅτι οἱ εὐλαβέστεροι Χριστιανοὶ νὰ ἐξομολογούται καθὲ
 μήνα. Εἰ δὲ τοῦτο ἄλλον ὅτι, καὶ νὰ κοινωνοῦν καθὲ μήνα, νὰ
 κοινωνοῦν ὅμως μὲ τὴν πρόθεσιν προσημασίαν τῆς συνετρί-
 βης, ἐξαμολογήσεως, ἐκκαταρτίσεως, καὶ τῆς κατὰ δόξαν ἡγε-
 σίας, περὶ τῆς ὅρα εἰς τὴν ὑποσημασίαν τοῦ ιγ' τῆς ε'.